

Teksti ja kuvat Teppo Raininko, Lähivakuutus Osk.

Maatilan vahinkojen arvioimisessa monenlaisia arvoja

Jokainen lienee kuullut tarinoita, joissa vakuutusyhtiö on kieltäytynyt korvaamasta vedoten pienellä kirjoitettuihin rajoitusteksteihin. Tosiasiassa rajoitusehdot on helppo löytää, koska ne on korostettu joko lihavoimalla tai käyttämällä huomioväriä. Kokonaan toinen asia on sitten se, miten helppo on aina ymmärtää ehdotekstiä ja korvauserusteiden logiikkaa.

Arvokas kalusto on syytä pitää hyvin vakuutettuna. Vakuutusasioihin kannattaa perehtyä, jotta tietää, millaisesta turvasta maksaa, ja minkälaista korvausta vahinkotilanteessa voi odottaa.

Suomalaiset vahinkovakuutusyhtiöt maksavat vuosittain korvauksia erilaisista vahingoista lähes 2,5 miljardia euroa. Erimielisyydet korvauspäätöksistä ylittävät usein uutiskynnyksen. Kuitenkin suurin osa vahingon kärsineistä on tyytyväisiä saamaansa korvaukseen ja muuhun asioiden käsittelyyn. Erimielisyydet johtuvat yleensä siitä, etteivät korvausten perusteet ole selvillä. Yhtiöillä olisi työtä sen asian selvittämisessä, minkälaisin perustein korvauksia erilaisissa tilanteissa maksetaan.

Lainsäädäntö asettaa vakuutustekstille vaatimuksia, joiden vuoksi ehdoteksti on pitkää ja perusteellista eikä juuri houkuttele lukemaan. Itse asia ei useinkaan ole monimutkainen. Maatalousyrittäjä joutuu työssään perehtymään paljon vaikeampiin ja nopeammin muuttuviin mutta kaiketi kiinnostavampiin asioihin.

Täysarvovakuuttaminen helppoa ja turvallista

Vakuuttamisen helpottamiseksi esinevakuuttaminen on nykyisin valtaosaltaan täysarvovakuuttamista. Vakuutettaessa omaisuutta täydestä arvosta, maksuperusteena on esimerkiksi omaisuuden

määrä, koko, teho tai muu suure, jolla katsotaan olevan vaikutusta riskin suuruuteen ja todennäköisyyteen. Rakennuksia vakuutettaessa maksuperusteena on yleensä pinta-ala, traktoreiden vakuutusmaksu määräytyy yleensä moottorin tehon mukaan, kuivuri vakuutetaan kuivauskapasiteetin ja puimuri puolestaan leikkuuleveyden. Traktoriin kiinnitettävät työkonet sekä maataloustuotteet ja -tarvikkeet voidaan vakuuttaa esimerkiksi viljelyalan mukaan.

Täysarvovakuutuksessa ei ole ali- ja ylivakuuttamisen vaaraa. Myöskään vakuutusta ei tarvitse muuttaa esimerkiksi metsän kasvaessa, äkeen vaihtuessa uuteen tai vaikkapa maataloustuotteiden tai lannoitteiden varastotilanteen muuttuessa vuoden aikana.

Käsitteenä täysarvokkaan ei ole ongelmaton, sillä niitä on monenlaisia. Täysarvo tarkoittaa, ettei vakuutuksen kohteelle ole vakuutusta tehtäessä määrätty hintaa, joka muodostaisi korvauksen ylärajan. Korvaus täydestä arvosta riippuu vakuutettavan kohteen sen hetkisestä arvosta, joka voi olla täysi jälleenhankinta-arvo, täysi päivänarvo tai täysi käypä arvo sen mukaan, mitä ehdoissa on sanottu.

Jälleenhankinta-arvo tarkoittaa sitä arvoa, minkä vastaava uusi omaisuus maksaisi nyt. Useimmiten palanut rakennus korvataan jälleenhankinta-arvostaan.

Päivänarvolla tarkoitetaan, että vakuutuksen kohteen arvoa määritettäessä on huomioitu esimerkiksi iän vaikutus. Ehdoissa voi olla laskukaava, jolla päivänarvo määritellään esimerkiksi ikäpoiston kautta siten, että jälleenhankinta-arvosta vähennetään tietty prosentti vuodessa. Käsite täysarvo on kuitenkin perusteltu myös puhuttaessa päivänarvosta. Korvataanhan vahinko täydestä päivänarvostaan ilman, että sitä leikkaisi liian alhainen vakuutusmäärä tai siitä johtuva alivakuutusprosentti.

Käyvällä arvolla tarkoitetaan vakuutuksen kohteen sen hetkistä markkina-arvoa; paljonko esimerkiksi autosta olisi saanut, jos se olisi myyty välittömästi ennen vahinkoa. Myös käypä arvo on täysi arvo, onhan se täysi markkinahinta, jonka kyseisestä kohteesta olisi myytessä saatu.

Korvaukset jälleenhankinta-arvon mukaan

Uudet ja lähes uudet vakuutuksen kohteet korvataan täysarvovakuu-

tuksista yleensä täydestä jälleenhankinta-arvostaan. Myöhemmin korvauksen perusteena on yleensä päivänarvo tai käypä arvo. Päivänarvo on käypää arvoa parempi kohteissa, joilla ei voida ajatella olevan järkeviä markkinoita, joilla käypä arvo määritettäisiin. Eihän esimerkiksi rakennuksen vesijohdot voi järkevsi myydä. Silti ne ikäänntyvät ja niiden arvo alenee. Päivänarvon laskemiseksi esitetty kaava kertoo myös avoimesti vahingon arvioimisperusteet.

Useimmat astuin- ja tuotantorakennukset korvataan jälleenhankinta-arvosta tai vanhojen, kunnostamattomien rakennusten kyseessä ollen päivänarvosta. Ajoneuvojen korvaamisessa käypä arvo on kuitenkin päivänarvoa yleisempi vahingon määrän arvioimisperuste.

Traktorit käyvästä arvosta

Mikäli tuhoutuneella traktorilla on ikää korkeintaan vuosi, sovelletaan Lähivakuutuksessa uusarvoetua, jolloin korvaus on uuden vastaavan koneen hinta. Omavastuuosuus tietenkin vähennetään, kuten kaikista korvauksista.

Yli vuoden ikäisten traktorien, leikkuupuimurien ja muiden omalla moottorilla liikkuvien koneiden

korvausperusteena on käypä arvo. Koska useimpia käytettyjä koneita on myytävänä varsin paljon, käyvän arvon määrittely ei yleensä ole ongelmallista.

Mikäli traktori on korjattavissa, korjauskustannukset korvataan täysimääräisesti aina koneen käypään arvoon asti. Käypää arvoa kalliimmalla ei voida kuitenkaan korjata. Eihän olisi mitään järkeä käyttää korjaamiseen enempää rahaa kuin millä saa ehjän koneen tilalle.

Korjauskustannuksista ei ikävähennyksiä

Traktorin perään kytkettävien maatalouskoneiden korvaus perustuu päivänarvoon, joka on korvauksen yläraja. Päivänarvo saadaan, kun koneiden ikäänntyessä niiden jälleenhankinta-arvosta tehdään vuotuinen ikävähennys koneen kolmannelta käyttövuodesta alkaen. Ehdossa tämä on ilmaistunut, että jälleenhankintakustannuksista vähennetään kuusi prosenttia jokaiselta hankintavuoden jälkeiseltä täydeltä kalenterivuodelta. Siten alle kaksivuotiaiden koneiden korvaus menee vielä jälleenhankinta-arvon mukaan.

Korjauskustannuksista ei tehdä ikävähennyksiä, vaan korjauskustannukset korvataan täysimääräisesti aina päivänarvoon asti.

Useimmilla mautiloilla on käytössä myös hyvin vanhoja koneita, joilla kuitenkin on päivänarvoaan suurempi käyttöarvo. Käytännössä voi joutua ostamaan huomattavastikin uudemman laitteen tilalle, kun vastaavaa toimintakuntoista ei tahdo olla missään myynnissä. Siksi Farmi-mautilan vakuutuksen ikäpoistoja ei viedä nollaan asti, vaan toimintakuntoisille, käytössä olleille koneilla lasketaan olevan vielä arvoa 22 prosenttia jälleenhankinta-arvosta.

Perusteet näkyvillä ehtotekstissä

Lähivakuutuksen Farmi Mautilan vakuutuksen ehdoissa on pyritty mahdollisimman suureen avoimuuteen korvauspolitiikassa. Kun ehtoihin on kirjattu esimerkiksi koneiden ikäpoisto näkyviin, voi vakuutuksenottaja jo etukäteen

arvioida korvauksen suuruuden vahinkohetkellä. Sen sijaan, jos ehdoissa ei ole kerrottu poistomenetelmän perusteita, pudotus jälleenhankinta arvosta päivänarvoon voi olla yllättävän suuri ja kohdata yllättävän nopeasti.

Rakennusten korvausperusteena Lähivakuutus käyttää alalla yleisesti vakiintunutta tapaa, jossa lasketaan rakennukselle päivänarvo, johon vaikuttavat muun muassa rakennuksen ikä, rakennusmateriaalit ja tehdyt peruskorjaukset. Päivänarvoa verrataan sitten jälleenhankinta-arvoon. Niin kauan kuin päivänarvo on vähintään puolet jälleenhankinta-arvosta, korvaus maksetaan jälleenhankinta-arvon mukaan edellyttäen, että tuhoutuneen rakennuksen tilalle rakennetaan uusi. Jos taas päivänarvo jää pienemmäksi kuin puolet jälleenhankinta-arvosta, korvaus on enää päivänarvo.

Malliesimerkkejä korvausten laskemisesta

Leikkuupuimuri

Kuusi vuotta vanha leikkuupuimuri törmäsi tiellä sillankaitteeseen ja mm. etupyörä irtosi. Korjauskustannukset olivat 35 000 euroa. Yli vuoden vanha puimuri korvataan käyvän arvon mukaan. Käypä arvo oli tässä suurempi kuin korjauskustannukset, joten kustannukset korvattiin täysimääräisinä, vain omavastuu vähennettynä. Lisäksi korvattiin puimurin käytön estymisestä aiheutuneet ylimääräiset kustannukset. Jos puimuri olisi tuhoutunut kokonaan, olisi korvattu käypä arvo, joka tässä tapauksessa olisi ollut yli 100 000 euroa.

Suorakylvökone

Toista kevättä käytössä olleella suorakylvökoneella ajettiin rahtitöissä maakiveen ja osa vantaista rikkoutui. Vantaat ja niiden noutaminen tehtaalta sekä korjaustyö maksoivat yhteensä 1700 euroa. Vahinko korvattiin täysimääräisesti, omavastuuosuudella vähennettynä. Jos kone olisi tuhoutunut kokonaan, se olisi vielä korvattu jälleenhankinta-arvostaan. Koneen veroton jälleenhankinta-arvo oli noin 35 000 euroa.

Perävaunu

Pienukko, 29 vuotta vanha traktorin perävaunu tuhoutui konehallin tulipalossa. Lähinnä vastaavan uuden karrin veroton hinta on noin 4500 euroa. Koska karrilla oli ikää niinkin paljon, siitä tehtiin maksimaalinen ikävähennys. Päivänarvoksi jäi 990 euroa. Mikäli karrin olisi ollut korjattavissa, korjauskustannukset olisi maksettu päivänarvoon asti.